

Шуть Богдан

ORCID 0009-0006-0927-4771

Аспірант кафедри фізичної культури та спорту,
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка» (Полтава, Україна)
E-mail: bogdan.shut04@gmail.com

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті досліджується підготовка майбутніх фахівців фізичної культури та спорту, як педагогічна проблема, що має важливе значення для розвитку фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності в суспільстві загалом. Розкрито ключові аспекти підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту, зокрема поєднання теоретичних знань, практичних навичок, розвиток педагогічної майстерності та формування мотивації до самовдосконалення. Розкрито особливості формування компетентних фахівців, здатних не лише володіти необхідними знаннями та навичками, але й активно застосовувати їх у професійній діяльності сприяти популяризації здорового способу життя серед населення різних вікових груп.

***Мета дослідження** полягає в розкритті питання підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту як педагогічна проблема.*

***Методологія дослідження.** Базується на використанні теоретичних методів, зокрема аналіз та узагальнення наукової педагогічної літератури, порівняння. Використано емпіричний метод спостереження за освітнім процесом підготовки майбутніх фахівців і дослідження педагогічного досвіду для виявлення педагогічних труднощів.*

***Наукова новизна** полягає в обґрунтуванні актуальності вдосконалення підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту з урахуванням сучасних освітніх тенденцій.*

***Висновки.** Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури та спорту є важливим чинником у покращенні фізичного рівня здоров'я нації та розвитку спортивної культури в країні. Комплексний підхід до навчання, який включає теоретичну, практичну та педагогічну підготовку, сприятиме підвищенню якості фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності. Це дозволить майбутнім фахівцям фізичної культури та спорту ефективно працювати з різними категоріями населення, сприяє популяризації фізичної культури та здорового способу життя.*

***Ключові слова:** підготовка майбутніх фахівців, фізична культура та спорт, професійні компетентності, педагогічна майстерність.*

Постановка проблеми дослідження. Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури та спорту є однією з важливих складових розвитку сучасної освіти, що визначає ефективність і якість фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності в суспільстві. У цьому контексті педагогічна проблема полягає в пошуках оптимальних шляхів підготовки фахівців, які не лише володіють необхідними знаннями і навичками, а й здатні ефективно застосовувати їх у різних умовах, з урахуванням індивідуальних особливостей учнів і спортсменів, а також розвитку фізичної культури і спорту загалом.

Підготовка фахівців фізичної культури та спорту має на меті формування не лише технічних та професійних знань, а й особистісних якостей, здатних впливати на розвиток здоров'я та фізичної підготовки спортсмена. Однак, важливість набуває організація навчання та виховання майбутніх фахівців, щоб вони могли ефективно працювати у різних умовах: у школах, спортивних клубах, організаціях та на різних рівнях спортивних змаганнях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Підготовка фахівців фізичної культури та спорту є необхідною складовою розвитку здорового суспільства [6], оскільки фізична культура й спорт прямо впливають на стан фізичного здоров'я, соціальної адаптації та психологічного благополуччя людей. У сучасному світі роль фізичної культури зростає, адже малорухливий спосіб життя та стресові чинники у суспільстві призводять до низки проблем зі здоров'ям, які потребують вирішення через активні фізичні заняття та спортивну діяльність. Водночас, підготовка фахівців цієї галузі стикається з низкою педагогічних проблем, серед яких головними є потреба у гнучкості освітніх програм, взаємодії теоретичних знань із практичними навичками, а також забезпечення студентів необхідними мотиваційними і навчально-методичними інструментами для роботи з учнями та спортсменами.

Мета дослідження полягає в розкритті питання підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту як педагогічної проблеми.

Методологія дослідження. Базується на використанні теоретичних методів, зокрема аналіз та узагальнення наукової педагогічної літератури, порівняння. Використано емпіричний метод спостереження за освітнім процесом підготовки майбутніх фахівців і дослідження педагогічного досвіду для виявлення педагогічних труднощів.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури та спорту є складною та багатогранною педагогічною проблемою, яка потребує вирішення щодо адаптації навчальних програм до новітніх вимог суспільства та інноваційних методик. Лише комплексний підхід до підготовки майбутніх фахівців сприятиме досягненню високих результатів у розвитку фізичної культури та спорту на всіх рівнях. Це можна забезпечити формуванням компетентних фахівців, здатних не лише володіти необхідними знаннями та навичками, але й активно застосовувати їх у професійній діяльності сприяти популяризації здорового способу життя серед населення різних вікових груп.

Проблему підготовки фахівців фізичної культури і спорту досліджували різні вчені, такі як: Карченкова М. В., Данилевич М. В., Кругляк О. Я., Сущенко Л. П., Шиян Б. М., Безкопильний О. О., Рибалко Л. М. та інші. В наш час глобальних змін, високого темпу життя, великої кількості небезпек, збільшення інформаційної та цифрової напруженості в суспільстві, дедалі вищої конкурентності на ринку праці та переходу на шлях сталого розвитку підготовка фахівця будь-якої сфери вимагає вдосконалення.

Не винятком є й професійна підготовка фахівців фізичної культури і спорту, на нову модель якої вказують Степанченко Н. І., Бріскін Ю. А., Матвійчук Т. Ф. Зокрема, в моделі системи професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти вони описують психолого-педагогічні умови вдосконалення професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту, як: цілеспрямована мотивація студентів до навчання та педагогічної діяльності; поглиблення змісту навчання з педагогічних дисциплін; комплексне проектування професійної підготовки; інноваційні технології, що спрямовані на розвиток педагогічної майстерності [7].

Башавець Н. А. велику увагу приділяла модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання. Науковиця у своїх працях наголошувала на тому, що викладання дисциплін психолого-педагогічного та професійно зорієнтованого напрямку має здійснюватися шляхом підвищення професійності та мобільності навчання; тоді як розширення технологічного інструментарію викладання професійних дисциплін має забезпечувати засобами мережевого інформаційно-комунікаційного середовища [1].

Курнишев Ю. А. вважає, що підготовка майбутніх фахівців фізичної культури та спорту буде ефективною за таких умов: успішна адаптація студентів до умов навчання; створення освітньо-розвивального середовища, в якому на рівні викладачів і студентів приділяється особлива увага вирішенню проблем саморозвитку майбутніх фахівців фізичної культури та спорту; конструювання індивідуальної інтегрованої саморозвивальної програми майбутніх фахівців фізичної культури та спорту, в якій поєднуються саморозвиток спортсмена і педагога; науково-методичне забезпечення навчання і виховання (навчальні плани і програми, методики і технології професійної підготовки), організація ефективної самоосвітньої роботи студентів; позитивне ставлення до спортивної і педагогічної діяльності, опанування способів професійного саморозвитку і самовдосконалення; самомотивації професійного саморозвитку; реалізація механізмів педагогічної рефлексії й самоспостереження [3].

Петровська Т. В. стверджує, що підготовка майбутніх фахівців фізичної культури та спорту пов'язана з вирішенням проблеми формування педагогічної майстерності. Для сучасної теорії та практики підготовки фахівців, важлива трансформація системи цінностей у суспільстві, що потребує від представників психолого-педагогічних наук перегляду деяких традиційних уявлень про організацію, форми й засоби навчально-виховного процесу, а також системи відносин із колегами та учнями. Не винятком є і сфера фізичної культури й спорту. Становлення та трансформація суспільства суттєво підвищують вимоги до рівня знань, професіоналізму, компетентності працівників. Тому в системах вищої освіти в процесі підготовки фахівців акценти зміщено на результати навчання, формування в майбутніх випускників навчальних закладів тих компетенцій, які потрібні їм для ефективної діяльності на своєму робочому місці [4].

Чимало науковців вважають, що важливою складовою навчання студентів є розвиток практичних навичок, які включають проведення тренувальних занять, надання допомоги спортсменам у досягненні їхніх цілей, організацію спортивних заходів. Це вимагає здатність працювати з різними категоріями людей. Студенти повинні мати можливість працювати з реальними тренувальними програмами, користуватися новими технологіями та інструментами, що дозволяє їм швидко адаптуватися до змін на практиці.

Рибалко Л. М., Оніщук Л. М. акцентують вагу на тому, що у сфері фізичної культури та спорту особливої актуальності набувають питання розвитку фізичних здібностей особистості, підготовки її до спорту та активного життя. Адже, поряд із комунікативними, ціннісно-орієнтаційними та пізнавальними видами діяльності все більшої значущості набуває спортивна діяльність, за допомогою якої особистість реалізує себе, розкриває свої фізичні здібності та спортивні можливості [7].

Питання самостійної організації навчально-тренувального процесу підготовки спортсменів привертає особливу увагу громадськості: учених, діячів фізичної культури і спорту, тренерів, працівників освіти. Практичне вирішення цих питань пов'язане з реалізацією комплексної програми соціально-економічного розвитку суспільства, залучення молоді до спорту через популяризацію здорового способу

життя і фізичного загартування, досягнення спортивних результатів. Саме тому питання підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту до самостійної організації навчально-тренувального процесу є актуальною соціальною і педагогічною проблемою, яка вимагає теоретичного розроблення і практичного вирішення.

Практична підготовка фахівців фізичної культури є надзвичайно важливою, оскільки саме через практичний досвід вони отримують змогу застосовувати теоретичні знання в реальних умовах. Цей процес включає не тільки технічні та фізичні навички, але й розвиває соціальні та комунікативні якості, необхідні для роботи з людьми різного віку та фізичного стану [6].

Нам імпонує думка науковців, оскільки фахівець фізичної культури є не лише тренером і педагогом, а й важливим носієм ідеї здорового способу життя. Практична підготовка також включає роботу над розвитком мотивації до регулярних занять фізичними вправами серед учнів, формування у них стійкої звички до активного відпочинку, правильного харчування та профілактики хвороб.

Оскільки спорт не рідко пов'язаний з великими фізичними і емоційними навантаженнями, важливою складовою є психологічна підготовка. У своїх роботах науковиця Гета А. В. зазначала, що психологічна підготовка направлена на формування особистості необхідних для спортивної діяльності психічних якостей, професійно важливих знань, вмій, навиків і досягнення такої їхньої стійкості, що забезпечить можливість вирішення поставлених задач [2].

Психологічна підготовка – це також і педагогічний процес, успішність якого залежить від цілого ряду загальних дидактичних принципів: свідомості та активності, систематичності і послідовності, доступності, індивідуальності, повторності та поступовості. Щодо процесу психологічної підготовки ці принципи є основою його раціональної побудови і практичного здійснення [5].

Ми погоджуємось з думкою науковців та зазначаємо, що професійна підготовка не обмежується лише фізичними вправами або теоретичними знаннями. Фахівці повинні мати високий рівень комунікабельності, лідерські якості, здатність до мотивації та розвитку учнів і спортсменів. Педагогічний підхід повинен включати в себе роботу не лише над фізичними результатами, а й над емоційним та психологічним станом учасників тренувального процесу.

Висновки. Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури та спорту є складним і багатогранним процесом, який потребує комплексного підходу до вирішення. Важливим є постійне оновлення освітніх програм, інтеграція новітніх методик та технологій, а також врахування соціально-психологічних аспектів діяльності фахівців. Вирішення педагогічної проблеми підготовки фахівців у цій галузі сприятиме не лише удосконаленню галузі фізичної культури та спорту, але й загальному оздоровленню суспільства та популяризації здорового способу життя. Оскільки фізична культура і спорт тісно пов'язані з розвитком суспільства, результативна підготовка фахівців є важливим чинником у покращенні фізичного рівня здоров'я нації та розвитку спортивної культури в країні.

References

1. Башавець Н. А. Постановка проблеми модернізації професійно-педагогічної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання: суперечності та перспективи вирішення. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. Випуск 3 К (84). С. 47-50
Bashavets, N. A. (2017) Postanovka problemy modernizatsii profesiino-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoho vykhovannia: superechnosti ta perspektyvy vyrishennia [Formulation of the Problem of Modernizing the Professional and Pedagogical Training of Future Physical Education Specialists: Contradictions and Prospects for Resolution]. Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova – Scientific Journal of NPU named after M. P. Drahomanov. 3K (84). 47-50. [in Ukrainian].
2. Гета А. В. Важливість психологічної підготовки у спорті. *Фізична культура і спорт. Виклики сучасності* : збірник тез доповідей II науково-практичної конференції, 27-28 жовтня 2022 р. Х. : ХНПУ, 2022. С. 13-17.
Heta, A. V. (2022). Vazhlyvist psykhologichnoi pidhotovky u sporti [The Importance of Psychological Preparation in Sports]. Fizychna kultura i sport. Vyklyky suchasnosti : zbirnyk tez dopovidei II naukovopraktychnoi konferentsii, 27-28 zhovtnia 2022 r. *Physical Culture and Sports. Challenges of the Modern Era: Proceedings of the II Scientific-Practical Conference, October 27-28, 2022. Kharkiv:KNPU.* 13-17. [in Ukrainian].
3. Курнишев Ю. А. Педагогічні умови професійного саморозвитку майбутніх учителів фізичної культури (*Doctoral dissertation*, Інститут професійно-технічної освіти). 2017.
Kurnyshev, Y. A. (2017). Pedahohichni umovy profesiinoho samorozvytku maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury [Pedagogical Conditions for the Professional Self-Development of Future Physical Education Teachers] (*Doctoral dissertation, IVE*). [in Ukrainian].
4. Петровська Т. В. Формування педагогічної майстерності спортивного педагога на етапах професійного становлення. *Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Фізичне виховання і спорт: журнал*. Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2016. Вип. 21. С. 25-30.
Petrovskaya T. V. (2016) Formuvannia pedahohichnoi maisternosti sportyvnoho pedahoha na etapakh profesiinoho stanovlennia [Formation of pedagogical mastery in sports educators at the stages of professional

- development]. *Molodizhnyi naukovyi visnyk Skhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Fizyчне vykhovannia i sport: zhurnal. Lutsk: Skhidnoevropeyskyi natsionalnyi universytet im. Lesi Ukrainky. Youth Scientific Bulletin of the Lesya Ukrainka Eastern European National University. Physical Education and Sports: Journal. Lutsk: Lesya Ukrainka Eastern European National University. 21. 25–30. [in Ukrainian].*
5. Підлужняк О. І. Психологічна підготовка в спорті. *Матеріали науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 27-28 квітня 2020 р.* Режим доступу: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/allhum2020/paper/view/8816>.
Pidluzhniak, O. I. (2020). *Psychologichna pidhotovka v sporti [Psychological Preparation in Sports]. Materialy naukovotekhnichnoi konferentsii pidrozdiliv VNTU. Materials of the Scientific and Technical Conference of the VNTU Departments, Vinnytsia, April 27-28, 2020 Vinnytsia.* Retrieved from: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-hum/all-hum2020/paper/view/8816>. [in Ukrainian].
 6. Проценко А. А. Система професійної підготовки сучасного вчителя фізичної культури. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки, 2017. Вип. 143. С. 86-90.*
Protsenko, A. A. (2017). *Systema profesiinoi pidhotovky suchasnoho vchytelia fizychnoi kultury [The system of professional training for modern physical education teachers]. Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Serii: Pedahohichni nauky – Bulletin of Chernihiv National Pedagogical University. Series: Pedagogical Sciences. 143. 86–90. [in Ukrainian].*
 7. Рибалко Л. М. Напрями модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) 2024, 3К(176). С. 404-409.*
Rybalko, L. M. (2024). *Napriamy modernizatsii profesiinoi pidhotovky maibutnix fakhivtsiv z fizychnoi kultury ta sportu v umovakh voiennoho stanu [Directions of Modernization of Professional Training of Future Specialists in Physical Culture and Sports in the Conditions of Martial Law]. Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Dragomanova. Serii 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport) – Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series 15. Scientific and Pedagogical Problems of Physical Culture (Physical Culture and Sports), 3K(176).404-409. [in Ukrainian].*
 8. Рибалко Л. М., Замахіна С. П., Гулько Т. Ю. Професійна підготовка майбутніх фахівців у ЗВО в умовах євроінтеграції освітнього простору. *Contemporary problems of pedagogy amidst the European integration of educational environment: theory and practice : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2023. С. 336-350.*
Rybalko, L. M., Zamakhina, S. P., Hulko, T. Y. (2023) *Profesiina pidhotovka maibutnix fakhivtsiv u ZVO v umovakh yevrointehratsii osvithnoho prostoru [Professional Training of Future Specialists in Higher Education Institutions in the Context of European Integration of the Educational Space]. Contemporary problems of pedagogy amidst the European integration of educational environment: theory and practice : Scientific monograph. Riga, Latvia : «Baltija Publishing». 336-350 [in Ukrainian].*
 9. Рибалко Л. М., Онішук Л. М. Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до самостійної організації навчально-тренувального процесу. *Моделювання компетентнісної професійної освіти в контексті євроінтеграції.* Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. С. 276–309.
Rybalko, L. M., Onyshchuk, L. M. (2021) *Pidhotovka maibutnix fakhivtsiv fizychnoi kultury i sportu do samostiynoi orhanizatsii navchalno-trenavalnoho protsesu [Preparing future specialists in physical education and sports for the independent organization of the educational and training process]. Modeliuvannia kompetentnisnoi profesiinoi osvity v konteksti yevrointehratsii – Modeling Competence-Based Professional Education in the Context of European Integration. Dnipro: Alfred Nobel University. 276–309. [in Ukrainian].*
 10. Степанченко Н. І., Бріскін Ю. А., Матвійчук Т. Ф. Модель системи професійної підготовки фахівців фізичної культури і спорту в закладах вищої освіти. *Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. Вип. 154(2), 2018. С. 74-79.*
Stepachenko, N. I., Briskin, Y. A., Matviychuk, T. F. (2018). *Model systemy profesiinoi pidhotovky fakhivtsiv fizychnoi kultury i sportu v zakladakh vyshchoi osvity [Model of the system for the professional training of physical education and sports specialists in higher education institutions]. Serii: Pedahohichni nauky. Fizyчне vykhovannia ta sport. Series: Pedagogical Sciences. Physical Education and Sports. Volume 154 (2). 74–79. [in Ukrainian].*

Shut Bohdan

ORCID 0009-0006-0927-4771

PhD student Departments
of Physical Culture and Sports
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»
(Poltava, Ukraine)
E-mail: bohdan.shut04@gmail.com

TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN PHYSICAL CULTURE AND SPORTS AS A PEDAGOGICAL PROBLEM

This article explores the training of future specialists in physical culture and sports as a pedagogical problem, which is crucial for the development of physical education and society as a whole. The key aspects of training future specialists in physical culture and sports are revealed, including the combination of theoretical knowledge, practical skills, the development of pedagogical mastery, and the formation of motivation for self-improvement. The article highlights the features of forming competent specialists who not only possess the necessary knowledge and skills but also actively apply them in professional activities and contribute to the promotion of a healthy lifestyle among different age groups.

Research Objective. *The aim of this study is to explore the issue of training future specialists in physical culture and sports as a pedagogical problem.*

Research methodology. *The study is based on the use of theoretical methods, including analysis and generalization of scientific and pedagogical literature, as well as comparison. The empirical method of observing the educational process of training future specialists and studying pedagogical experience was used to identify teaching difficulties.*

The scientific novelty. *The novelty of the study lies in substantiating the relevance of improving the training of future specialists in physical culture and sports, considering modern educational trends.*

Conclusions. *The training of future specialists in physical culture and sports is an important factor in improving the nation's physical health and developing a sports culture in the country. A comprehensive approach to education, which includes theoretical, practical, and pedagogical training, will contribute to enhancing the quality of physical education and sports activities. This will enable future specialists in physical culture and sports to work effectively with various population groups and promote physical culture and a healthy lifestyle.*

Keywords: *training of future specialists, physical culture and sports, professional competencies, pedagogical mastery.*

Стаття надійшла до редакції 10.01.2025

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор **Рибалко Л.М.**